

Deportații: cazul familiei Iacob Zavastin, s. Călimănești, r. Nisporeni

Stimați prieteni,

În cele de mai jos voi prezenta istoria familiei lui Iacob Zavastin, născut în anul 1917, în satul Călimănești, raionul Nisporeni.

Materialele acestui caz au fost adunate cu mare greu de domnul Dumitru Zavastin, nepotul după frate al lui Iacob Zavastin (tatăl lui Dumitru Zavastin, Ion, și cu Iacob au fost frați).

Înainte de a expune istoria dramatică a familiei deportate în 1949 Zavastin, voi expune autobiografia lui Dumitru Zavastin, scrisă de domnia sa cu ocazia redactării acestui material.

DOCUMENT

Curriculum vitae (autobiografia)

Eu, Dumitru Zavastin, m-am născut la 26 octombrie 1942 în satul Șișcani, plasa Nisporeni, jud. Lăpușna, într-o familie de țărani români.

Tatăl meu s-a născut în 1921, într-o familie de țărani, iar mama mea (Dumnezeu s-o odihnească în pace) s-a născut în com. Glodeanu Siliștea, jud. Buzău. După Marea Unire, îndemnată de niște preoți, mama cu familia a venit în Basarabia. Tatăl meu a fost în Armata Română, iar după ocuparea României

de către sovietici, s-a întors acasă, la familie. Dar a fost „mobilizat” de ruși și a fost trimis pe front, unde a fost rănit; în 1946 s-a întors la familie. El este un tâmplar și fotograf foarte bun, dar la vârsta de 91 de ani nu mai muncește.

În familia părintească am crescut cinci copii. După absolvirea școlii de șapte clase din satul natal, în 1960 eu am absolvit școala de cultură generală din satul vecin, Bujor. În anul de studii 1960-1961 am lucrat în satul natal în calitate de învățător, apoi, în 1961, am fost admis la Facultatea de Fizică și Matematică a IPD (Institutul Pedagogic de Stat) din Tiraspol. Însă, de la anul III am fost mobilizat în armată (1963). Serviciul militar a durat circa trei ani, iar după demobilizare mi-am continuat studiile și în 1969 am absolvit facultatea dată.

În 1968 m-am căsătorit. Primul copil (băiat) s-a născut cu un viciu cardiac foarte complicat și după a doua operație pe cord, la Moscova, la vârsta de 14,5 ani a decedat în sala de terapie intensivă. Fiica, al doilea copil, a absolvit școala de cultură generală cu medalie de argint, apoi Universitatea Pedagogică din Chișinău și în prezent este profesoară având categoria didactică de gradul II. De la ea am două nepoțele. Al treilea copil, băiat, a absolvit școala de cultură generală, fiind premiant. A fost admis la Universitatea Tehnică din Chișinău, dar apoi s-a transferat la Universitatea din București, Facultatea de Filologie. Acolo a făcut și masteratul, iar în prezent este angajatul Bibliotecii Metropolitane din București, Autoritatea Națională pentru Tineret.

După absolvirea facultății, eu am cerut să fiu angajat la lucru în școala de opt ani din s. Coșernița, mai aproape de locul de trai al familiei, orașul Vadul lui Vodă. Am lucrat mulți ani (42): în calitate de director adjunct și profesor în școala din acel sat, apoi ca director adjunct în școala de cultură generală

din localitatea Budești (organizator al muncii educative, apoi – director al școlii de cultură generală din Vadul lui Vodă, organizator al muncii productive, profesor de educație tehnologică, desen liniar). În anul 2010 mi-am dat demisia din învățământ, după 6 ani de la ieșirea la pensie. Am categoria didactică de gradul II, am fost decorat cu medalia „Veteran al muncii”. Pe parcursul anilor de muncă am fost ales consilier în consiliul sătesc și de orășel. Am fost președinte sau membru al comisiilor electorale. Am participat aproape la toate manifestările din cadrul Mișcării de Eliberare Națională, la lansări de cărți, celebrarea sărbătorilor naționale și la marșurile unioniste.

În 1991, împreună cu fratele și tatăl meu, pentru prima dată am vizitat Țara de peste Prut: casa unde s-a născut mama, unchiul, fratele mamei, ce trăia lângă București, precum și alte locuri foarte frumoase ale României. De atunci, văzând cât e de frumoasă Țara mea, cât de frumoși și buni sunt oamenii, am continuat și mai puternic să-mi iubesc neamul meu românesc, să urăsc și să blestem ocupantul străin.

Soția mea, Vera, este asistentă medicală, de 25 de ani lucrează asistent medical-șef al Centrului de Sănătate din Vadul lui Vodă.

Deoarece am muncit mulți ani în condiții nefavorabile: sălile de clasă, laboratoarele, atelierile erau friguroase, umede și întunecoase, unele chiar

mucigăite, sănătatea mi s-a șubrezit. În 1993 am fost operat la rinichiul stâng, scoțându-mi-se calculi (pietricele). Peste un an am fost din nou operat, cu același scop. Pentru ca să-mi salvez rinichiul, am decis să plec la București. Acolo mi-au spus că așa ceva nu este posibil, că e prea riscant și, în 1995,

rinichiul mi-a fost extirpat (înlăturat). În 1996, în spitalul de la Fundeni mi-a fost extirpată și vezica biliară (fierea), plină cu calculi. Tot în acel an, în Spitalul Militar Central din București mi s-a implantat cristalin artificial la ochiul stâng, apoi, în 1997 mi s-a implantat cristalin artificial la ochiul drept, dar la o policlinică privată, gratuit (am plătit doar cristalinele). Deci, cu sănătatea nu stau prea bine.

Fiind influențat de către directorul de atunci al școlii din Coșernița, am fost admis în PC [Partidul comunist] (cea mai mare eroare din viața mea). [Activitatea în cadrul PC] mi-a luat foarte mult timp, eu fiind propagandist și având și alte funcții, am sacrificat timpul destinat familiei. În prezent sunt membru al PL [Partidului Liberal]. Aștept cu nerăbdare și bucurie Reunirea Țării. Hobby: citirea literaturii istorice și traforajul.

20 decembrie 2012

Or. Vadul lui Vodă.

În ciuda stării sănătății, expuse de dl Dumitru Zavastin în CV de mai sus, domnia sa a găsit (și găsește) suficiente forțe pentru a studia trecutul familiei sale. Astfel, soarta familiei lui Iacob Zavastin, fratelui tatălui lui, l-a interesat în mod special. A făcut demersuri la Arhivele SIS și MAI, la alte instituții și a reușit să obțină documente xerox din dosarul lui Iacob Zavastin. Am studiat aceste documente, am discutat cu dl Dumitru Zavastin și iată ce istorie am recuperat.

Remarcă: în Cartea Memoriei a fost omis satul Călimănești, raionul Nisporeni; mă refer la deportații din acea localitate. Cu atât este mai important materialul de mai jos.

Din Dosarul personal nr. 827 (secret, bineînțeles; bineînțeles – dresat în limba rusă, la locul deportării: localitatea Lesnaia Iurga, raionul Iurghinski, regiunea Tiumen) al deportatului Zavastin Iacob depistăm următoarele:

Zavastin Iacob Afanasievici, s-a născut în anul 1917, în satul Șișcani, raionul Cărpineni, regiunea Chișinău. Cetățean al URSS, fără de partid. A absolvit cinci clase a școlii din Șișcani. Specialitatea – dogar. Căsătorit.

Între alte întrebări ale anchetei au fost și următoarele:

„...15. A fost oare în prizonierat și [sau] a făcut oare serviciul în unitățile militare ale adversarului?”
Răspunsul scris cu mâna: „Din 1943 până în 1944 a făcut serviciul militar în Armata Română”.

„16. A trăit oare pe teritoriul ocupat provizoriu de adversar (când, unde, ce ocupații sau serviciu a avut?” Răspunsul dat: „Din 1941 până în 1943 s-a aflat pe teritoriul ocupat, satul Șișcani, raionul Cărpineni”. Răspunsurile sunt subliniate de anchetatori.

Așa dar, două capete de acuzare: s-a aflat în cadrul României în anii 1941-1943, iar din 1943 până în 1944 a mai făcut și serviciul militar în Armata Română.

Din documente mai aflăm că nu doar pentru cele de mai sus a fost deportată familia Zavastin. Aflăm (în cazul dat) din alt document, datat 29 decembrie 1955.

Iacob Zavastin a trimis o cerere prin care ruga autoritățile RSS Moldovenești să i se permită lui și familiei lui reîntoarcerea la locul de baștină. Cerea lui a fost examinată de căpitanul de miliție MARGO, care, examinând dosarul (nr. de arhivă 686), a constatat următoarele:

„...Pe baza prevederilor Deciziei Consiliului de Miniștri al RSSM nr. 509-ss din 28 /VI. 1949, în iulie 1949, Zavastin Iacob Afanasievici, anul nașterii 1917, fiind chiabur, a fost deportat din raionul Cărpineni al RSSM în raionul Iurghinski, regiunea Tiumen și împreună cu el au fost deportați: soția lui – Zavastin Zinaida Gheorghievna, a. n. 1925, fiul Afanasii, a. n. 1949, și soacra Gurulea Eugenia Vasilevna, a. n. 1898.

Ca bază pentru deportare au servit următoarele fapte: în diverse timpuri Zavastin I. a avut în posesie 7 ha de pământ arabil, 0,70 ha viță de vie, o vacă, doi boi, 15 oi, casă cu diverse construcții în curte și a practicat munca năimită.

În gospodăria lui au lucrat V. C. Rotari, F. E. Guruici, și alții, fapte ce sunt confirmate de mărturiile depuse de V. C. Rotari, V. N. Rotari, F. E. Guruici și de adeverința consiliului sătesc. Decizia Comitetului executiv al raionului Cărpineni nr. 391 din 31/V. 49 a fost: a considera gospodăria ca fiind chiaburească”.

Milițianul sovietic, căpitanul MARGO a considerat că probele aduse mai sus erau suficiente pentru a-i respinge cererea lui Iacob Zavastin de revenire la locul de baștină.

Spre fericirea deportaților nu căpitanul Margo lua ultima decizie. Până la urmă, familia Zavastin s-a întors în Moldova.

Voi reveni asupra acestui dosar (caz). Sunt câteva documente importante în dosar, pe care le voi traduce și publica în următoarele zile și trăiește doamna Maria, fiica lui Iacob Zavastin, născută în Siberia, în 1951, cu care, sper, să realizez un interviu.

În imagini:

Dumitru Zavastin;

Frații Ion (din stânga, tatăl dlui Dumitru), Iacob (în centru, deportat în Siberia în 1949) și Alexei (fratele mai mare, dreapta) Zavastin (anii 90 ai secolului trecut)

Prof. univ., dr. hab **Anatol PETRENCU**,
președintele INIS „ProMemoria” 3 martie 2013